

Kvaliteediindikaatorid

LIITTRAUMA

A. Tüüpkäsitlus

Anamnees:

- Mis ja kuidas juhtus (trauma mehhanism)? Millal juhtus? Kus juhtus?
- Mis on patsiendi kaebused?
- Kas patsiendil esineb allergiat ravimitele?
- Kas esineb alko- või narkojoove?

Objektiivne leid:

- patsiendi eluliste näitajate hindamine
  - teadvusseisund
  - südame löögisagedus, vajadusel pulsisagedus pulsidefitsiidi määramiseks
  - hingamissagedus, SpO2
  - elulisi näitajaid tuleb mõõta korduvalt, ka transpordi ajal.
- vajadusel veresuhkur ja kehatemperatuur
- vigastuse raskusastme hindamine ja kirjeldamine - patsiendile tuleb teha ülevaatus pealaest jalataldadeni:
  - kirjeldada verejooksud, luumurrud, haavad, marrastused, hematoomid, lõmastused, pulsside olemasolu jäsemel;
  - neuroloogiline sümptomatoloogia;
  - kopsude kuulatlusleid, kaelaveenide seisund ning trahhea asukoht, hingamisteede obstruktsiooni hindamine;
  - kõhu objektiivne leid.
  - NB! Adekvaatseks hindamiseks tuleb kannatanult täielikult või osaliselt eemaldada riided.

Käsitlus:

- Elupäästvad meetmed
  - Arteriaalne verejooks tuleb sulgeda esmajärjekorras, teised verejooksud peale elupäästvate võtete rakendamist
  - Ägeda hingamispuudulikkuse või hingamiseiskuse puhul patsiendi intubatsioon või alternatiivne meetod vabade hingamisteede tagamiseks ning kopsude mehaaniliseks ventilatsiooniks
- Hemodünaamika stabiliseerimine
  - Veenitee, kohene infusioonraviga alustamine. Esimesel võimalusel teise jämeda valendikuga veenikanüüli paigaldamine.
  - Kardiomonitoring
  - Traumašoki ravi – massiivne infusioonravi (kolloidid, kristalloidid) hüповoleemia korral, kui voluumeni täitmine efektita, siis lisada vasopressorravi (eelkõige spinaalne šokk).
-

Oksügenisatsiooni ja ventilatsiooni tagamine

- Hapnikravi
- Hingamispuudulikkuse korral patsiendi intubatsioon või alternatiivse vahendi kasutamine kopsude mehaaniliseks ventilatsiooniks. Vajadusel üldanesteesia ja lihasrelaksatsioon.
- Intubatsiooni tuleb kaalutleda ka ulatusliku näotrauma korral kudede turse ning hingamisteede sulguse tekke ohu tõttu. Konsulteeri vajadusel arstiga.
- Käsitlus sõltuvalt vigastuse liigist
  - Kaelatrauma võimalusel kaelakrae, seljatrauma võimalusel kühvelraam või seljalahas patsiendi liigutamiseks.
  - Luumurru või liigestrauma korral jäseme immobiliseerimine (lahastamine, kolmnurkrätik, vaakumgraanulmadrats), võimalusel külma aplikatsioon
  - Haavade sidumine, verejooksu peatamine. Kui haava on tunginud võõrkeha, siis selle fikseerimine.
  - Pingelise pneumotoraksi muutmine lahtiseks – dreneerimine või nõeltorakotsentees.
  - Lahtise õhkrinna puhul haava sulgemine klapiga sidemega.
- Valuvaigisti vastavalt patsiendi seisundile ning valu tugevusele, kasutada tuleb i/v ravimeid (NSAID, opiaat).
- Patsiendi edasise jahtumise vältimine termolinaga

Transport:

- Kiire transport liittraumaga patsiendi käsitluseks võimalusi omavasse haiglasse.
- Patsient tuleb transportida teda kõige vähem kahjustavas ning talle mugavas asendis.
- Haiglat tuleb informeerida patsiendi seisundist ning saabumise ajast

B. Indikaatorid

Anamnees

- Kas on kirjeldatud trauma mehhanism, toimumise aeg ning koht?

Objektiivne leid:

- Kas on hinnatud patsiendi elulised näitajad?
  - teadvusseisund, südamesagedus, vererõhk, hingamissagedus, SpO2
  - transpordi ajal on elulisi näitajaid mõõdetud korduvalt
- Kas vajadusel on mõõdetud kehatemperatuur ning veresuhkur? Kas on hinnatud patsiendi vigastusi?
  - Kas patsiendi vigastus(ed) on tuvastatud ning kiirabikaardile fikseeritud?
  - Kas patsient on teiseseks ülevaatuseks vabastatud täielikult või osaliselt riietest?

Käsitlus:

- Kas on rakendatud elupäästvaid meetmeid?
  - Kas väline arteriaalne verejooks on peatatud?
  - Kas ägedas hingamispuudulikkuses või hingamisseiskusega patsient on intubeeritud või kasutatud alternatiivset vahendit kopsude mehaaniliseks ventilatsiooniks?
- Kas patsiendi piisav oksügenisatsioon ning ventilatsioon on tagatud?
  - Kas patsiendile on rakendatud hapnikravi?
  - Kas hingamispuudulikkuse korral on patsient intubeeritud või kasutatud alternatiivseid vahendeid

- kopsude mehaanilise ventilatsiooni rakendamiseks?
- Kas vajadusel/võimalusel on patsiendile manustatud üldanesteetikume ning lihasrelaksante?
  - Kas ulatusliku näotrauma korral kudede turse ning hingamisteede sulguse tekke ohu tõttu on patsienti konsulteeritud arstiga ning käitunud vastavalt juhistele?
  - Kas patsiendi hemodünaamikat on stabiliseeritud?
    - Kas patsiendile on rajatud vähemalt üks, eelistatult kaks jämeda valendikuga veeniteed?
    - Kas patsient on saanud infusioonravi?
    - Kas patsient on kardiomonitoritud?
    - Kas šokis patsiendile on rakendatud massiivset infusioonravi (kolloidid, kristalloidid)?
    - Kas on lisatud vasopressorravi, kui voluumeni täitmine on olnud hemodünaamilise efektita?
  - Kas patsienti on käsitletud vigastustest tulenevalt?
    - Kas patsiendile on asetatud kaelakrae, patsiendi liigutamiseks on kasutatud kühvelraami või seljalahast, kui võimalik on kaela- või seljatrauma?
    - Kas luumurru või liigestrauma korral on jäse immobiliseeritud (lahastamine, kolmnurkrätik, vaakumgraanulmadrats), võimalusel asetatud külma aplikatsioon?
    - Kas haavad on seotud, verejooks peatatud, haava tunginud võõrkeha on fikseeritud?
    - Kas pingelise pneumotooraksi korral on pleuraõõs dreeneeritud või kasutatud nõeltorakotsenteesi?
    - Kas lahtise õhkrinna puhul on haav suletud klapiga sidemega?
  - Kas patsient on saanud valuvaigisteid ning valu on leevendatud?
  - Kas on välditud patsiendi edasine jahtumine?

Transport:

- Kas patsient on hospitaliseeritud liittraumaga patsiendi käsitlemiseks võimalusi omavasse haiglasse?
- Kas haiglat on informeeritud patsiendi seisundist ning saabumise ajast?

Haiglaravi